

Motion till riksdagen 2022/23:800

av **Niklas Sigvardsson m.fl. (S)**

Säkrad tillgång till läkemedel – i hela landet

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att skapa ett sammanhållet system för lagerhållning av läkemedel och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om ett insynssystem för vilka läkemedel öppenvårdsapoteken har i lager och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

Coronapandemin visade tydligt att Sveriges beredskap för att hantera krissituationer har brister. Otillräckliga beredskapslager med läkemedel är ett exempel på detta. Krisen visar också tydligt behovet av ett starkare samhälle och att Sverige ska vara bättre rustat för framtida kriser.

2009 avvecklade den borgerliga regeringen det statliga apoteksmonopolet och avreglerade apoteksmarknaden. I samband med detta framtogs Apoteket AB ansvaret för Sveriges medicinförsörjning i kris, samtidigt som ingen annan aktör gavs ett motsvarande ansvar. Ingen har, med andra ord, ansvar för att säkerställa tillgången till läkemedel på öppenvårdsapoteken i kris. Riksrevisionens rapport Livsmedels- och läkemedelsförsörjning – samhällets säkerhet och viktiga samhällsfunktioner (2018) beskriver även hur apotek, grossister och sjukhus minimerat sin lagerhållning av läkemedel enligt principen just-in-time. Lagerhållningen har ersatts av små, snabba och kontinuerliga leveranser av läkemedel. Riksrevisionen konstaterar vidare i samma rapport att ”det inte finns några krav på öppenvårdsapotek eller aktörer inom försörjningskedjan att beakta tillgång och försörjning ur ett krisberedskapsperspektiv” (s. 52). Konsekvensen har, enligt Försvarsberedningen, blivit att lagerhållningen av läkemedel är begränsad och att det saknas en samlad bild. Just-in-time-principen innebär också att läkemedelsförsörjningen drabbas hårt om transportsystemet slås ut.

Socialstyrelsen förstärkte denna bild i sin rapport Delredovisning av regeringsuppdrag om försörjningsberedskapen inom hälso- och sjukvården (2022). Där framstår bilden fortsatt av ett sårbart system där det inte finns tvingande regelverk i varken freds- eller kristid. Det gäller alltifrån tillverkning, distribution och lagerhållning av läkemedel.

Två saker blir därför tydliga. För det första behövs det, som delbetänkandet Hälso- och sjukvård i det civila försvaret – underlag till försvarspolitisk inriktning (SOU 2020:23) pekar på, tas fram ett nationellt och sammanhållet system för lagerhållning av läkemedel. Liknande förslag om en starkare nationell kontroll pekar även delbetänkandet En stark försörjningsberedskap för hälso- och sjukvården (SOU 2021:19) på. Där både samordning och upprätthållande av förmåga att genomföra nationella inköp tydliggörs och förstärks.

Någon behöver ta över Apoteket AB:s tidigare ansvar för planering av läkemedelsförsörjning. För det andra behöver insynen i vilka läkemedel som finns i lager hos olika apoteksaktörer förbättras. Dels handlar det om möjligheterna för en samordnad lägesbild när det råder brist, dels handlar det om att underlätta för privatpersoner att få besked om på vilket apotek som deras föreskrivna läkemedel finns. Det handlar om att alla i vårt land oavsett var man bor förtjänar tillgång till läkemedel utan dröjsmål i både freds- och kristid.

Niklas Sigvardsson (S)

Azra Muranovic (S)

Carina Ödebrink (S)

Johanna Haraldsson (S)